

Talvekindlad viinapuud

JAAN KIVISTIK

Parimad lauaviinamarja sordid vajavad talveks katmist. Ometi võivad mitmed neist kasvuhoo-nes isegi Põhja-Eestis katmatult talvituda.

Sellealaseid kogemusi paljude sortidega on Harjumaal Roogoja talus. Neilegi, kes ei taha talvise katmise vaeva, on pakkuda kasvatamiseks mitmeid sorte. Põhja-Eestis nad paraku kõik valmida ei jõua.

'Alfa'

Kõikjal Eestis on vanemaid viinapuid, mis hoone seina ääres või puudel ronides ilma katmata talvituvad ja viljuvad. Sageli kasutatakse nende puhul sordinime 'Alfa'. See on suhteliselt hilja valmivate vürtsikate marjadega talvekindel sort. Kuna paljud temalt ka avamaal küpseid marju saavad, tekib küsimus, kas sama nime all mitte eri kloonid või koguni seemikud ei kasva.

Lija Kaska vanim ja suurim viinapuu levib samuti 'Alfa' nime all, on aga Roogojal olevast 'Alfast' varajases. Tudengitele võiks kohalike külmakindlate 'Alfa'-nimeliste ja nimetute viinapuude sordiomaduste võrdlemine tänuväärseks ja praktilist tähtsust omavaks uurimisteenaks olla.

'Zilga'

Lätis aretatud 'Zilga' valmib varem kui 'Alfa' ja on tänuväärne ilutaim oma kaunite lehtedega. Sorti levi-

'Dvietes Zila' on tuntud Läti sortide 'Guna', 'Supaga' ja 'Sukribe' isa.

tas Rapla lähedal Oola külas elav Aavo Mägi juba eelmisel sajandil. 'Zilgat' kasvatatakse viimasel ajal palju. Kahjuks on ta tundlik möödunud suvel Eestis levima hakanud ebajahukaste (lehemädaniku) suhtes.

'Hasanski Sladki'

Varavalmivatest sortidest edeneb Lõuna-Eestis hästi 'Hasanski Sladki'. Seda lubavad väita kogemused Räpinas alates 1990. aastast ja Eesti Maaülikooli katseistandikes.

Marjad on maitsvad söömiseks, keemilised analüüsid näitavad sordi sobivust veini valmistamiseks. Neis on selleks otstarbeks ehk liialt happeid ja vähe värvaineid, kuid veinimarjadele vajaliku suhkrusalduseni jõuavad marjad Lõuna-Eestis igal aastal.

Sorti kasvatatakse teisteski ja heda ilmastikuga piirkondades nii Euroaasias kui Põhja-Ameerikas. Ko-

hati on ta seal levinud nimega, mille eestikeelne vaste oleks 'Varajane sinine', samuti võib nimeks olla 'Baltica'.

'Hasanski Sladki' ei taha liiga sooja kasvukohta, seal venivad tema tarjad pikaks ja jäävad hõredaks. Võrsete hilise korgistumise tõttu on noorematele taimedele ohtlikud sügisesed öökülmad. Roogoja talus, kust sordi hilja valmiva 'Buituri' nime all sain, pole 'Hasanski Sladki' seni oma väärtusi näidanud. Paraku kasvab ta seal kasvuhooones.

'Skandia'

Marjad valmivad samal ajal eelmisega, on aga väiksema happesaldusega ja kuivemad. Sordi aretas Minnesotas (USA) Tom Plocher, kelle kaudu on Eestisse jõudnud paljud Elmer Swensoni aretatud sordid, mis siin on samuti hea külmakindlusega.

'ES 9-7-48'

Elmer Swensoni aretis Wisconsinist (USA). Marjad valmivad eelmistest veidi hiljem ja pole värskelt söömiseks eriti maitsvad, kuid annavad päris hea veini. Viimased kaks sorti vajavad viljastumiseks öitsemise ajal sooja ilma. Kehva viljastumise tagajärjel on tarjades mõnikord palju tillukesti seemneteta marju.

Talvekindel 'Jaki Vapper', mille marjadest saab ilusat tumepunast veini.

